ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобиевна дар мавзуи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба лӯбиё *(Phaseolus vulgaris L.)* ҳамчун афзоиштанзимкунанда», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 1.5.12 Физиология ва биохимияи растаниҳо пешниҳод гардидааст.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Дар шароити имрӯза баланд бардоштани маҳсулнокии зироатҳои кишоварзӣ, беҳтар намудани сифати маҳсулот ва самараноки танзими афзоиши растаниҳо яке аз масъалаҳои муҳимми физиология ва биохимияи растаниҳо ба шумор меравад. Лӯбиё *(Phaseolus vulgaris L.)* ҳамчун зироати ғизоӣ ва сафедадор дар таъмини аҳолӣ бо маҳсулоти арзишманди растанигӣ аҳамияти калон дорад. Аз ин рӯ, омӯзиши таъсири пайвастаҳои нави глитсеролӣ ба сабзиш, инкишоф, фаъолияти физиологӣ ва маҳсулнокии лӯбиё аз ҷиҳати илмӣ ва амалӣ саривақтӣ мебошад.

Диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобиевна маҳз ба ҳамин масъала бахшида шуда, дар он таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба равандҳои асосии физиологию биохимиявии лӯбиё мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Мавзуи интихобшуда бо самти муосири истифодаи афзоиштанзимкунандаҳои нави нисбатан дастрас, самаранок ва аз ҷиҳати экологӣ қобили қабул алоқаманд буда, барои шароити кишоварзии Тоҷикистон аҳамияти назаррас дорад.

Дараҷаи асоснокии натиҷаҳои илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳо. Натиҷаҳои илмии дар автореферат овардашуда ба маводи кофии таҷрибавӣ такя мекунанд. Муаллиф дар рафти таҳқиқот усулҳои физиологӣ, биохимиявӣ, масс-спектрометрӣ ва коркарди омории натиҷаҳоро истифода намудааст. Истифодаи чунин маҷмӯи усулҳо имкон додааст, ки таъсири пайвастаҳои таҳқиқшаванда ба растании лӯбиё аз чанд ҷиҳат сабзиш, инкишоф, ҳолати физиологӣ, пигментҳои фотосинтетикӣ ва нишондиҳандаҳои маҳсулнокӣ арзёбӣ карда шавад.

Ҷиҳати мусбати кор дар он аст, ки таҳқиқот танҳо бо мушоҳидаҳои умумӣ маҳдуд нашуда, бо натиҷаҳои миқдорӣ ва муқоисавӣ асоснок гардидааст. Аз ҷумла, истифодаи моделсозии регрессионӣ барои арзёбии динамикаи варамкунии тухмии лӯбиё муносибати дурусти методологӣ ба ҳисоб меравад. Ин усул имкон медиҳад, ки робитаи байни омилҳои таҷрибавӣ ва нишондиҳандаҳои физиологии тухмӣ равшантар нишон дода шавад.

Навгонии илмии таҳқиқот. Навгонии илмии кори диссертатсионӣ пеш аз ҳама дар он зоҳир мегардад, ки таъсири афзоиштанзимкунандагии як қатор ҳосилаҳои глитсерол, аз ҷумла 1,3-дифталилаланилопропан-2-ол, 1-бутирил-3-изобутирил-2-пропанол ва 1-бутирил-3-изобутирил-2-бензилпропанол ба лӯбиё мавриди омӯзиши таҷрибавӣ қарор гирифтааст. Муаллиф нишон

додааст, ки ин пайвастаҳо метавонанд ба равандҳои сабзиш, ташаккули нишондиҳандаҳои морфофизиологӣ ва фаъолияти пигментҳои фотосинтетикӣ таъсири мусбат расонанд.

Қобили таваҷҷуҳ аст, ки дар кор на танҳо таъсири афзоиштанзимкунандагии моддаҳои алоҳида, балки имконияти истифодаи композити обӣ-глитсеролии сулфур-оҳакӣ низ баррасӣ шудааст. Ин қисмати таҳқиқот барои истеҳсолот аҳамияти амалӣ дорад, зеро истифодаи чунин таркиб метавонад дар муҳофизати лӯбиё аз бемориҳо, аз ҷумла антракноз, мусоидат намояд.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳаммияти назариявии диссертатсия дар он ифода меёбад, ки натиҷаҳои бадастомада фаҳмишро дар бораи таъсири ҳосилаҳои глитсерол ба равандҳои физиологию биохимиявии растанӣ васеъ менамоянд. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқот метавон хулоса кард, ки пайвастаҳои мазкур ба ҳолати умумии растанӣ, фаъолияти фотосинтетикӣ ва ташаккули баъзе нишондиҳандаҳои маҳсулнокӣ таъсир расонида метавонанд.

Аҳаммияти амалии кор низ назаррас аст. Тавсияҳои пешниҳодшуда барои истифодаи баъзе пайвастаҳо ва композити таҳқиқшуда метавонанд дар шароити хоҷагиҳои деҳқонӣ ва кишоварзӣ мавриди санҷиш ва истифодаи минбаъда қарор гиранд. Хусусан, барои минтақаҳое, ки баланд бардоштани ҳосилнокии лӯбиё ва кам намудани зарари бемориҳои растанӣ муҳим мебошад, натиҷаҳои мазкур арзиши амалӣ доранд.

Эродҳо ва пешниҳодҳо.

1. Хуб мебуд, ки дар таҳқиқоти минбаъда самаранокии пайвастаҳо ва композити пешниҳодшуда дар шароити васеътари саҳроӣ, инчунин дар мисоли дигар зироатҳо низ санҷида шавад.

2. Барои татбиқи минбаъдаи натиҷаҳои таҳқиқот дар истеҳсолот хуб мебуд, ки самаранокии иқтисодии истифодаи пайвастаҳо ва композити пешниҳодшуда низ арзёбӣ карда шавад.

Новобаста ба эродҳои баёнгардида ва пешниҳодҳо сатҳи илмӣ, арзиши назариявӣ ва аҳаммияти амалии таҳқиқоти диссертатсиониро коҳиш намедиҳанд.

Автореферати диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобиевна дар мавзуи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба лӯбиё *(Phaseolus vulgaris L.)* ҳамчун афзоиштанзимкунанда» мазмуну муҳтавои асосии кори диссертатсиониро дуруст инъикос менамояд. Таҳқиқот аз ҷиҳати илмӣ асоснок, аз ҷиҳати методологӣ дуруст ва аз нигоҳи амалӣ муҳим мебошад.

Натиҷаҳои бадастомада дорои навгонии илмӣ буда, ба рушди самти физиология ва биохимияи растаниҳо саҳм мегузоранд. Муаллиф қобилияти

мустақилона гузаронидани таҳқиқоти илмӣ, таҳлил ва ҷамъбасти натиҷаҳои таҷрибавиро нишон додааст.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло, диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобиевна ва автореферати он ба талаботи асосии «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, аз ҷумла ба меъёрҳои омодасозии диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм ҷавобгӯ буда, муаллифи он Нозимова Маъмура Саҳобиевна сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 1.5.12 Физиология ва биохимияи растаниҳо мебошад.

Тақриздиҳанда:
Директори Институти ҳифзи растаниҳои
Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикстон
доктори илмҳои кишоварзӣ **Саидзода Раҳмон Фатҳулло**

Суроға: индекс, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, ноҳияи Сино,
кӯчаи А.И. Сино 128, ҳуҷраи 124
Тел.: (+992) 777-17-79-70; 55-555-92-79
E-mail: saidzoda-rahmon65@mail.ru

Имзои Саидзода Раҳмон Фатҳуллоро тасдиқ мекунам:
Сардори шуъбаи кадрҳои Институти ҳифзи растаниҳои
Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикстон **Ҷалилов А. Ҷ.**

Суроғаи муассиса:
734067, шаҳри Душанбе, ноҳияи Фирдавсӣ
кучаи Гипрозем-17
Тел.: (+992-37) 555-55-16-17
E-mail:institute.khifz.rastani-500@mail.ru

«5» 08 соли 2026